

דמוג ושומו דוש

כדי להיות דמוג, נואם או פובליציסט דווקא. גם צייר קריקטורות יכול להגיע להישגים בלתי-מבוטלים בשטח הדמוגיה. לחו את מר קריאל גרדוש ("דוש"), למשל. הק-ריקטוריסט הלאומי של "מעריב". לפני שבועות מיספר, כאשר הממשלה והציבור דנו באפשרות לערוך קיצוצים בתקציב-הביטחון, ראה מר דוש את ה-בעייה כאילו מנסים לקצץ בגזעו החסון של עץ-אלון (ביטחון המדינה) שממנו צומחים תריסר ענפים יבשים ועלובים (מישרד הממשלה) שאיש אינו מנסה ל-קצץ בהם. לשבחו ייאמר שלא הציג את המקצצים בדמויותיהם של אנשי פתח. העמדת הדברים בצורה זו היא, כמובן, דמוגיה ממדרגה ראשונה. (א) שר-האוצר מעולם לא תבע קיצוצים בתקציב משרד-הביטחון בלבד. (ב) שום שר לא הציע לסכן את ביטחון המדינה על-ידי קיצוץ תקציבו של צה"ל, אף כי שר-הביטחון עשה מאמץ דמוגיה בטלוויזיה להציג את הבעייה כאילו מישהו תובע שלא נרכש 100 טנקים.

דוש ניסה לשטוף את מוחות הקוראים בהנחה מסולפת האומרת: המקצץ ב-תקציב מישרד-הביטחון — מסכן את קיר-מה של המדינה. אילו קרא חלוץ הנבחרת הלאומנית את ניתוחיו המבריקים של מתתיהו פתח, שראו אור בעיתונה, היה מבין שניתן לחסוך בהרבה סעיפים מתק-ציב מישרד-הביטחון, מבלי לפגוע בכוש-ור של צה"ל.

צבוע ושומו קישון

כדי להיות דמוג צבוע, אין צורך ב-הכרח להיות צייר-קריקטור. גם הר-מוריסטים יכולים להגיע להישגים בלתי-מבוטלים בשטח זה. קחו, למשל, את רשי-מתו של אפרים קישון, שנתפרסמה ב-"מעריב" מתחת לציוורו של דוש. בוודידייאהבה סאכריני גולדה מאיר, בו מבקש מר קישון לאמץ את ידיה של "הזקנה החזקה" היוצאת לצעוק "לאו!" לכל הצעת-נסיגה המתעלה שישמיע ב-אוניה נשיא ארצות-הברית — אנחנו מוצאים את הפרדוכס הקלאסי, עליו מת-בססת תביעתם הצבועה לשלום של אנשי ארץ-ישראל-השלמה.

במקום אחד אומר קישון: "באין שלום אמיתי, אף שעל אחד. תמורת שלום-אמת כימעט הכל." (רעיון סביר בהחלט, שא-פילו "תבוסתנים", המוכנים להחזיר ל-ערבים את כל השטחים הכבושים, יחתמו עליו ברצון.) ואילו במקום אחר כותב קישון: "לעולם לא יתפוס הנשיא הטוב, שגולדה יודעת כמוהו, כי סאדאת רוצה בשלום בכנות ואיננו סובל את הרוסים אבל מחר, במחילה, ינוקב האיש בכניסה למלון שרתון כמסננת. והקאדאסי המ-טורלל שיבוא במקומו יפתח במלחמת-קודש בטווח פגזים מתל אביב..."

במילים אחרות: תמורת שלום-אמת אנחנו מוכנים להחזיר לערבים כימעט הכל, אך מאחר ואין ערך לחתימתו של סאדאת, או כל מנהיג ערבי אחר, ומאחר והערובה הממשית היחידה לביטחונה של ישראל הוא נוכחותה המבוצרת של גדות התעלה ובשאר השטחים הכבושים — אין טעם לחתום על הסכם-שלום. המתנה ב-נסיגתה של ישראל.

אתם תופשים את הקונץ? אילו קישון, ושותפיו לרעיון הצנחתי-הכיבוש, היו יש-רים עם עצמם, חייבים היו אנשים אלה לצאת בהכרזה גלויה בוו הלשון, בערך: מאחר ושום שליט ערבי אינו מסוגל ל-ערוב שתנאי-השלום יקויימו לבצח לאחר

סיר נפוח ושומו לפיד

כדי שאדם יהיה מעריץ נפוח של עצמו, אין צורך, בהכרח, להיות צייר-קריקטור רות ותיק, או הומוריסט פורה. גם עורך ז'ורנאל צבעוני לעקרת-הבית, יכול להגיע להישגים בלתי-מבוטלים בשטח זה. קחו, למשל, את מר יוסף לפיד (יה) אללה! אולי תעשו לי טובה, ותקחו אר-תו כבר!) אני לא אצטט את מאמרי ה-גות שלו ב"את", ואת ההומורסקות ה-מגיאריות שלו ב"מעריב", מסיבה פשו-טה: יש גבול ליכולת הסבילות שלי. אני אלרגי לדעותיו ולכתיבתו, ועד היום עוד לא התגברתי על הפריחה שקיבלתי לפני שנים, לאחר הצצה חטופה ברשימותיו. במקום זה אצטט לכם כמה רעיונות ששמעתי מפיו, בשיחה מיקרית שנודמנה לי עימו השבוע. אני לא זוכר כבר איך הגענו לנושא כוחה-השפעתה של העיתו-נת. ניסיתי, כדרכי, לפקפק בערכה של העיתונות, ושל הכתיבה בכלל, כאמצעי-

ניכסון: - המחיר? זול מאוד! תני לי תמורתו את הסל שלך...

דוש

לחימה לשינוי מיסטריום חברתיים ופר-ליטיים במדינה דמוקראטית. מר לפיד: כמובן, לא הסכים איתי, ו-טען שיש ערך עצום בביקורת החברתית והפוליטית המתפרסמת בעיתונות. כמובן, הוא אומר, רק ביקורת המושמעת מ-פגנים המחנה יש לה השפעה. איש אינו מתחשב בביקורת שבאה מחוץ למחנה.

יוזמה פרטית

מי שעקב לאחרונה אחר הנעשה ב-מדינה בשטח המעילות, הגניבות, הביז-בז והשוד, יכול היה בנקל להגיע למס-קנה כאילו כל הנהג המכניס הזה מצוי בידי חברות ציבוריות וממשלתיות בל-בד. נתיבי-נפט, ורד, אוטוקארס, מקר-רות, מינהל מקרקעי ישראל — מי ימנה את כל החברות, שפקידיהן מעורבים ב-העברת עשרות מיליונים מכספי הציבור לחשבונותיהם הפרטיים?

בשבוע שעבר, כאשר קראתי על ה-שוד של רבע מיליון לירות מסניף בנק לאומי בראשון לציון — נשמתי לרווחה. מסתבר שיש עדיין מקום במדינה הו-למעט יוזמה פרטית. קשה קשה מאוד לבוא בטענות לשו-דים הצעירים. אפשר אפילו להבין אר-תם.

כאשר הגבתי על קביעה זו בהרמת גבות, אמר לפיד: תראה, בינינו לבין עצמנו, אתה לא יכול להשוות את הר-השפעה שיש לכתיבה שלנו — של דוש, של קישון ושלי — עם מה שאתה, קינן ואחרים אומרים מחוץ למחנה. אנחנו מבטאים את הרוב המוחלט במדינה הו-ואתם מביעים דעות של חלק שולי מאוד בארץ. אתה לא יכול להשוות את הכוח שיש ל"מעריב" עם ההשפעה האפסית של "העולם הזה".

אני מצטט אותו מילה במילה, אך דברים ברוח זו בערך אמר מר לפיד. הוא לא הסמיק אפילו מההספחה העצמית הזו על שכם. הוא אפילו לא עשה נסיון ל-ראות אי-נוחות כלשהי, על שהוא נאלץ לצורך השיחה לשבח את עצמו. הוא די-בר בפשטות ובקול רם כאילו הדברים בדוקים, ולא יכול להיות עליהם ויכוח. הוא לא טען שהוא מזדהה עם דעת הרוב, הוא אמר שהוא מבטא את דעת הרוב.

ניסיתי להסביר לו שאני לא מדבר אפילו בשם המיעוט במדינה. אני בסך-הכל מדבר בשם עצמי. אבל מר לפיד חשב, כנראה, את הדברים להיחזקו-צני-עות מזוייפים.

כעבור חצי תריסר מיספטים חמומים, שהחלפנו בינינו על ערכה של ביקורת מחוץ למחנה, השמיע לפתע מר לפיד את הרעיון המדהים הבא: איך אתה מסביר את העובדה, הוא שאל, שרוב הכוחות האינטלקטואליים והיוצרים במדינה נימ-נים על מחנה הימין?

כשפערתי את פי בתדהמה, וביקשתי שיציין לדוגמה כמה מן היוצרים והכו-רות האינטלקטואליים במחנה שלו, הוא זרק את שמו של אורי צבי גרינברג. אחר כך השתהה כלשהו, קימט את מצחו, וכימעט שאל "את אורי צבי גרינברג כבר הזכרתי?"

כשלא הרפיתי ממנו, סיפח מר לפיד למחנה הימין את המשורר נתן אלתרמן וז'ל ואת הפובליציסט הבלתי-רססי, הנ"ך "השומר הצעיר", וחבר מפ"ם עד יוני 67, משה שמיר. כשביקשתי לשמוע את שמותיהם של יוצרים וכוחות אינטלקטור-אליים נוספים במחנה הימין, גילה סוף-סוף מר לפיד סימנים קלים של אי-נוחות וענווה. אילו הייתי לוחץ אותו לקיר, היה מצרף ודאי לרשימה את עצמו, את קר-שון ואת דוש.

אני לא בטוח שמושגיו של מר לפיד על "ימין" ועל "שמאל", ודעותיו על יוצרים וכוחות אינטלקטואליים, צריכים לחייב את רוב הציבור, שאת דעתו מת-יימר מר לפיד לבטא בעיתונות.

למה שרק פקידים בכירים יגבנו ציוד ברבבות לירות? למה רק מנכ"לים יכו-לים לשדוד את כספי משלם-המיסים ב-עזרת כל מיני מאניפולציות ועיסקות אפ-רות? למה שהאוצר הקטן, שכספו נשדד לא יוכל גם הוא להיכנס לסניף בנק ולצאת משם עם רבע מיליון לירות מ-כספי אחרים?

מי שלא למד מינהל עסקים, הנהלת חשבונות, כלכלה, ומי שאין לו קשרים אישיים עם פקידים ממשלה בכירים, אין לו ברירה אלא לשדוד בנקים. האיש ה-קטן, השודד הממוצע, זכאי לכל סכום שהוא מצליח לשדוד. אחרי הכל, הוא מס-כן את חירותו, ואילו השודדים הגדולים, עובדי החברות הכלכליות, אפילו לא מסכ-נים את חרותם.

להיות משוגע בחברה מושחתת — הוא אות כבוד!